

היה טס מרחק רב בשעה אחת ומובילו אל הרי החושך למקום שנקרא 'תרמוד במדבר' הנמצא בין ההרים, אשר שם מתקבצים כל הרוחות והכוחות של הסטרא אחרא.

אז שלמה המלך היה כותב פתק אחד וזורק שם כדי להניצל מאותם רוחות רעות, והיה מכריז בקול את הפסוק (ישעיה כ"ו, י"א) "ה' רָמָה יָדָךְ בַּל יִחַזְיוּ יַחְזוּ וְיִבְשׂוּ קִנְאֵת עָם, אִף אֲשׁ צָרִיק תֵּאֱכָלֶם". וכוונתו בתיבות "רָמָה יָדָךְ" ש'השם הקדוש' החקוק בטבעת שלו יעשה בכוחו הגדול ש"בל יחזיון" כלומר שלא יראוהו, כדי שלא תשלוט בו עינם הרעה של כוחות החיצונים ('אור החמה' על זוהר פרשת משפטים דף קיב:), אחר כך שלמה המלך היה יורד שם, מרים את ראשו ורואה את הרי החושך, ולומד שם כל מה שרוצה.

אחר כך עלה שוב על גבי הנשר וטס עד מקום שיש בו עץ של זית. שם הוא ירד מהנשר והיה מתקרב עד למקום בו היו נמצאים שני המלאכים שנפלו מן השמים שהם עז"א ועז"ל אשר קשורים שם בשלשלאות של ברזל הנועצים בתוך התהומות. אז שלמה המלך הוציא את הטבעת שהיה חקוק עליה השם הקדוש ושם אותה בתוך פיו של הנשר (זוהר פרשת פנחס דף רלג.) או לפני המלאכים (זוה"ק סבא דמשפטים דף קיב:) ואחרי כן היו שני המלאכים אומרים לשלמה המלך כל מה שהיה רוצה לדעת בחכמות 'החיצוניים'.

אחרי ששלמה המלך סיים באותו המקום, הוא היה עולה שוב על הנשר ורוכב על גבי חזרה למקומו אל כסא המלוכה אשר נחתם על ידו בשמו הקדוש של ה' יתברך כדי שלא יישב עליו אשמדאי מלך השדים או איזה כוח סטרא אחרא אחר בעוד שהוא הולך על גבי הנשר אל תרמוד שבמדבר, וכיון ששלמה ישב שוב על כסא מלכותו התיישבה דעתו והיה מדבר דברי חכמה יקרה.

ועל כך אמר שלמה המלך "וְשִׁבְתִּי אֲנִי וְאֶרְאֶה" (קהלת ד', א'), כלומר ששבתי מאותה חכמה של 'החיצוניים' אשר התיישבה בליבי ודעתי (זוהר סבא דמשפטים דף קיג.) הכוללת את אותם סודות 'הקליפה' ומעשיהם בתחתונים ('אור החמה' על זוהר שם).

אחר הקדמה זו במעלתו של שלמה המלך, הרי שיותר ויותר צריך ביאור כיצד נשא שלמה המלך את בת פרעה.

הגמרא במסכת סנהדרין (כ"א:) מביאה: אמר רבי יצחק: בשעה שנשא שלמה את בת פרעה, ירד גבריאל ונעץ קנה בים והעלה שירתו ועליו נבנה כרך גדול שברומי. ואמר רבי יצחק: מפני מה לא נתגלו טעמי תורה? שהרי שתי מקראות נתגלו טעמן נכשל בהן גדול העולם, כתיב "לא ירבה לו נשים", אמר שלמה אני ארבה ולא אסור, וכתיב "ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו". וכתיב "לא ירבה לו סוסים", ואמר שלמה, אני ארבה ולא אשיב, וכתיב "ותצא מרכבה ממצרים בשש" וגו'.

אלא ודאי שאין הדברים כפשוטן, ויש כאן דברים עמוקים ונסתרים שעלינו לדלות ולהביןם.

ובפרט שחז"ל מגלים לנו כי שלמה המלך לא חטא, וכך מובא בגמרא במסכת שבת (נו:): אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: כל האומר שלמה חטא אינו אלא טועה, שנאמר (מלכים א', ט"ו, ג') "וְלֹא הָיָה לָבָבוּ שְׁלֹם עִם ה' אֱלֹהָיו כְּלָבָב דָּוִד אָבִיו", כלבב דוד אביו הוא דלא הוה, מיחטא נמי לא חטא. אלא מה אני מקיים (מלכים א', י"א ד') "וְהָיָה לְעֵת זְקִנְתָּ שְׁלֹמֹה נָשָׂיו הָטוּ אֶת לְבָבוֹ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אַחֲרָיִם? וכו'. אלא מפני שהיה לו למחות בנשיו ולא מיחה מעלה עליו הכתוב כאילו חטא. אמר רב יהודה אמר שמואל: נוח לו לאותו צדיק שיהא שמש לדבר אחר, ואל יכתב בו "ויעש הרע בעיני ה'".

אמר רב יהודה אמר שמואל: בשעה שנשא שלמה את בת פרעה הכניסה לו אלף מיני זמר ואמרה לו: כך עושין לעבודה זרה פלונית וכך עושים לעבודה זרה פלונית ולא מיחה בה. אמר רב יהודה אמר שמואל: בשעה שנשא שלמה את בת פרעה, ירד גבריאל ונעץ קנה בים ועלה בו שירתו ועליו נבנה כרך גדול של רומי.

והנה במדרש (שיר השירים רבה א, ו) מובא על מעלתו של שלמה המלך שהיה שוה למעלת דוד המלך: "שלמה מלך בן מלך, חכם בן חכם, צדיק בן צדיק... את מוצא כל מה שכתוב בזה כתוב בזה, דוד מלך מ' שנה וזה מלך מ' שנה, דוד מלך על ישראל ויהודה ובנו מלך על ישראל ויהודה... אביו מלך מסוף העולם ועד סופו וזה מלך מסוף העולם ועד סופו... מה אביו נמחל לו על כל עוונותיו, שנאמר (תהלים י"ב, י"ג) "גם ה' העביר חטאתך לא תמות", אף זה כיוצא בו, ולא עוד אלא ששרתה עליו רוח הקודש ואמר ג' ספרים משלי וקהלת ושיר השירים".

חכמינו ז"ל, מתארים בהרחבה את הנישואין של שלמה המלך עם בת פרעה, באותו לילה שהשלים את בנין בית המקדש (ויק"ר י"ב, ה): "כל אותן שבע שנים שבנה שלמה בית המקדש לא שתה בהן יין, כיון שבנאו ונשא בתיה בת פרעה, אותו הלילה שתה יין, והיו שם ב' בלזומאות (ב' מיני שמחות), אחת שמחה לבנין בית המקדש ואחת שמחה לבת פרעה.

אמר הקדוש ברוך הוא: של מי אקבל, של אלו או של אלו?

באותה שעה עלה על דעתו להחריב את ירושלים, הדא הוא דכתיב (ירמיה ל"ב, ל"א) "כִּי עַל אֶפֶי וְעַל חֻמַּתִּי הִיְתָה לִי הָעִיר הַזֹּאת לְמִן הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּנִינוּ אוֹתָהּ".

אמר רבי חוניא: שמונים מיני ריקודין רקדה בת פרעה באותה הלילה, והיה שלמה ישן עד ארבע שעות ביום, ומפתחות של בית המקדש נתונות תחת ראשו, הדא הוא דתנן על תמיד של שחר שקרב בארבע שעות, נכנסה אמו והוכיחתו... נטלת קורדיקון שלה [נעליים שלה], והיתה מסרסתו לכאן ולכאן, ואמרה לו (משלי ל"א, ב') "מַה בְּרִי וְמַה בְּרַבְּטָנִי".

הרי לנו כי שלמה המלך בחר את יום חתונתו עם בת פרעה דוקא ביום חנוכת בית המקדש, נמצא כי היה קשר ושייכות בין חתונת בת פרעה לבניית בית המקדש.

במקום אחר מוסיף המדרש (במדב"ר י, ד) לגלות לנו, מה היה בלילה הראשון בו ישנה בת פרעה עם שלמה המלך ובת פרעה פעלה בתחבולות שלא יוכל שלמה המלך להשכים בבוקר בזמן: "מה עשתה בת פרעה? כמין פרס שטחה לו למעלה ממנו [למעלה ממיטתו], וקבעה בו כל מיני אבנים טובות ומרגליות, שהיו מבהיקות כעין כוכבים ומזלות, וכל זמן שהיה שלמה רוצה לעמוד [לקום משינתו] היה רואה אותן הכוכבים והמזלות [וחשב שעדיין לילה], והיה ישן לו עד ארבע שעות. אמר רבי לוי: אותו היום נתקרב תמיד בארבע שעות, ועל אותה שעה שנינו, מעשה היה ונתקרב תמיד של שחר בארבע שעות, והיו ישראל עצבים, שהיה יום חנוכת בית המקדש, ולא היו יכולין לעשות, מפני שהיה ישן שלמה, והיו מתייראים להקיצו מפני אימת המלכות. הלכו והודיעו לבת שבע אמו, והלכה היא והקיצתו והוכיחתו, הדא הוא דכתיב (משלי ל"א, א') "מִשָּׂא אֲשֶׁר יִסְרְתוּ אָמוֹ".

אמר רבי יוחנן: מלמד שכפפתו אמו על העמוד ואמרה לו "מה ברי", הכל יודעין שאביך ירא שמים היה, עכשיו יאמרו כן, בת שבע היא אמו גרמה לו... "ומה בר נדרי", כל נשים של בית אביך, כיון שמתעברות היו נודרות ואומרות, יהיה לנו בן הגון למלכות, ואני נדרתי ואמרתי, יהיה לי בן זרוז ומלומד בתורה והגון לנביאות. "אל תתן לנשים חילך", שתהא רודף אחר זימה שהם מטלטלין דעתו של אדם... התורה הזהירה ואמרה ולא ירבה לו נשים".

הרי לנו את גודל טעותו של שלמה המלך שלקח את בת פרעה לאשה, שהמשיכה לעבוד עבודה זרה עד שגרמה לו לדחות את פתיחת בית המקדש.

ואם כן מדוע שלמה המלך לקח את בת פרעה לאשה?

ב"ספר הגלגולים" (פרק ס"ד), מבאר הטעם שנשא שלמה המלך את בת פרעה, וז"ל: "שלמה המלך היה ניצוץ משה רבינו ע"ה, גם בתיה בת פרעה, הרע שלה נתגלגל בבת פרעה שלקח שלמה, והיה רוצה לתקן אותו הרע של בתיה, ואדרבה

הנשים הטעו אותו שהיא בת פרעה כמו שאמרו רבותינו ז"ל, ולכן נתגלגל אחר כך בירמיהו ונחרב בית המקדש בימיו".

נמצינו למדים מדבריו הקדושים, כי שלמה המלך היה הניצוץ של משה רבינו, אשר בתיה בת פרעה הצילה אותו מן היאור, ומגלה לנו האריז"ל כי רק החלק הטוב שבה חזר אל הקדושה, כמו שכתוב (שמות ב', ה'): "ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור". ודרשו בגמרא (מגילה יג.): "שירדה לרחוץ מגילולי בית אביה".

אולם החלק הרע שבנפשה עדיין לא נתקן בימי משה, ונתגלגל אותו חלק בבת פרעה בימי שלמה המלך, לכן השתוקק שלמה המלך שהיה הניצוץ של משה, לתקן גם את החלק הרע של בתיה בת פרעה, כדי להכיר לה טובה על שהצילה אותו בגלגול הראשון מן היאור. אבל הרע שבקרבה היה כל כך קשה שלא היה יכול לתקנה, כי המשיכה לעבוד עבודה זרה וגרמה בכך פגם לשלמה המלך שלא מיחה בה, ובחטא זה גזר הקב"ה להחריב את בית המקדש, לכן נתגלגל שלמה המלך בירמיה הנביא שהתנבא וראה את חורבן בית המקדש.

מרן ה"חנתם סופר" זי"ע מביא הקדמה זו (בהפטרה לפרשת בהר), ומבאר לפי דברים אלו מדוע הצטער ירמיה הנביא כל כך על חורבן בית המקדש, כי שפט בדעתו שמגיע לו עונש גדול על החורבן, שהרי הוא גרם לכך על ידי שנשא את בת פרעה, ובלשון קדשו: "והנה ידוע כי ירמיה ע"ה היה גלגול שלמה המלך ע"ה, ולהיות כי מעת שנשא שלמה בת פרעה נאמר, 'כי על אפי וחמתי היתה העיר הזאת לפני מיום בנית אותה', כמו שאמרו חכמינו ז"ל סוף נדה (ע:), על כן שלמה המלך ע"ה נתגלגל בירמיה לראות בחורבנה. ועל כן חשב ירמיה בנפשו כי ראוי שיענש הוא יותר מכל ישראל ויסבה לאחר נחלתו".

עוד מובא ב"ספר הגלגולים" (פרק ס"ג בהג"ה): והנה הסיבה שחרב הבית על ידי נבוכדנצר ובימי ירמיהו הוא, כי שלמה לקח את בת פרעה, ובלילה ראשונה הטעתו שלא קם בבוקר כמו שאמרו רז"ל, וכל ישראל היו ממתנינים לו לחנוכת הבית, ולזה נתגלגל בירמיהו ובימיו נחרב הבית, כמו שבשבילו נתעכב התמיד בחנוכת הבית, ולזה כמו ששלמה אמר (מלכים א' ג', ז') "ואנכי נער קטן", כן ירמיה אמר (ירמיה א', ו') "כי נער אנכי". גם שלמה היה מלגול משה, וכן (תהלים צ', א') "תפלה למש"ה" אותיות שלמ"ה, ועל משה נאמר (שמות ב', ו') "והנה נער בוכה", ובת פרעה הצילתו, ולכן שלמה נשא את בת פרעה.

ויש לדייק מדברי ספר הגלגולים כי הקשר בין משה שלמה וירמיה נרמז במילת "נער".

והנה, כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין בספרו "מחשבות חרוץ" (אות כ') וז"ל: "ועל זה נשא שלמה בת פרעה, שחשב להכניע ולהכניס גם אותן כוחות שמצד הרע אל הקדושה, כי אין לך שום דבר רע שאין בו איזה צד כל דהוא לטוב, וזהו הניצוץ קדושות שבו שכשמעלין אותו, היינו להשתמש בו מצד הטוב, הוא נכנס לקדושה ונתבטל הרע מהעולם... וכפי הנראה ודאי באמת בת פרעה, וכן שאר אותם נשים נכריות... מסתמא היה בהם איזה ניצוץ קדוש שמחמתו היה להם איזה שייכות לו, אלא שהיה משוקע עדיין בתכלית עומק דרע, עד שלא היה אפשר להוציאו אז עדיין".

ונראה להרחיב הביאור בזה על פי דברי הנביא על הגאולה העתידה (ישעיה כ"ז, ג'): "וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וַיָּבֹאוּ הָאֲבָדִים בְּאָרֶץ אֲשׁוּר וְהַנְּדָחִים בְּאָרֶץ מִצְרַיִם וְהַשְּׁתַחֲוּוֹת לַהּ בְּהַר הַקָּדָשׁ בְּירוּשָׁלַם".

ופירש ה"בני יששכר" (מאמרי חודש ניסן מאמר ד' דרוש ח' על דרך הרמז) הכוונה בזה על פי המבואר במדרש (שמ"ר לה, ה): אתה מוצא לעתיד לבוא, שכל האומות עתידין להביא דורון למלך המשיח, ומצרים מביאין תחילה, וקסבר [מלך המשיח] שלא לקבל מהם, ויאמר לו הקב"ה אכסנאי נעשו לבני במצרים.

ומבאר ה"בני יששכר" מהי המתנה שיביאו המצרים למלך המשיח: והנה נחקור תחילה מה הם הדורות שיביאו למלך המשיח, וכי לכסף ולזהב שלהם יצטרך מלך המשיח... אבל הנרצה היא הדורות הם הניצוצי הקדושים אשר לא יכלו ישראל לברר בימי גלותם, כמו שתראה מה שהיה במצרים אשר אלפי רבבות ישראל נשארו בג' ימי אפילה, כי לא יכלו כל הניצוצות להתברר, שהיו משוקעים מאד בהתגברות הקליפה, ואי"ה לעת קץ יתבררו בזמן ביאת המשיח, כמה דאת אמר "ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצריים". עכ"ל.

הרי לנו כי כל זמן שיש נשמות של גרים צריכים להתגייר ונמצאים אצל אומות העולם, בית המקדש השלישי והנצחי לא יכול להיבנות, וזה היה כל רצונו של שלמה המלך בנישואי בת פרעה ושאר נשים נוכריות, שמכיון שהיו נשים חשובות היו כלולות בהן נשמות רבות של גרים, ואם היה מצליח לגיירן היה מתקן את חלק הרע של בתיה בת פרעה, ובזה היה זוכה להביא שבנין בית המקדש הראשון יהיה הבנין הנצחי והאחרון.

כמו כן משה רבינו בפגישתו הראשונה עם בתיה בת פרעה נאמר עליו "והנה נער בוכה" וכפי שהזכרנו לעיל אותו לשון נאמר אצל שלמה וירמיה, כי רצונו של משה היה לברר את כל הניצוצות הנמצאים בנשמתה של בתיה בת פרעה וממילא לא יהיו עוד גרים ויבנה בית המקדש הנצחי, אולם כשראה שלא הצליח לתקן את כל חלקיה של בתיה בת פרעה ויצטרך לחזור שוב בגלגול של שלמה המלך כדי לתקן, החל לבכות.

וכך גם שלמה המלך בנישואי בת פרעה כוונתו היה לגיירה ולהביא לשלמות כל הגרים, ולא יצטרך בית המקדש להיחרב, אולם כיון שהיא לא התגיירה באמת וממילא לא זכה שלמה עדיין לתקן את כל הגרים, לכן מיד עם נישואיו לבת פרעה נבנה כרך גדול של רומי, היינו חורבן בית שני, כי רק לאחר שנזכה שכל הגרים יתגיירו בזה יבנה בית המקדש השלישי והאחרון.

על פי זה נמשיך ונבאר, מסופר במסכת שבת (לא), מעשה בנכרי שבא לפני שמאי, אמר לו: כמה תורות יש לך? השיב לו שמאי: שתיים, תורה שבכתב ותורה שבעל פה. אמר לו: שבכתב – אני מאמינך, ושבועל פה – איני מאמינך. גיירני על מנת שתלמדני תורה שבכתב. גער בו שמאי והוציאו בניזיפה. בא לפני הלל – גיירו. והתחיל ללמדו ביום הראשון אמר ליה: א"ב ג"ד. למחרת הפך לו את הסדר, שאל הגר את הלל: והא אתמול לא אמרת לי הכי? אמר לו: אם אתה מוכרח לסמוך עלי אפילו על סדר האותיות, סמוך עלי גם בזה שאמרת שהתורה שבעל פה ניתנה מפי הגבורה. שוב מעשה בנכרי שבא לפני שמאי הזקן, וביקש להתגייר על מנת שילמד את כל התורה על רגל אחת. דחפו שמאי באמת הבניין שבידו, שהיאך יתכן ללמוד את כל התורה על רגל אחת?! בא אותו הגוי לפני הלל הזקן, גיירו, ואמר לו: מה ששנוא עליך אל תעשה לחברך, זה הרעיון המרכזי בתורה, וכל השאר פירוש לזה, וכדי להבינו – המשך ללמוד. שוב מעשה בנכרי אחד ששמע על בגדי הכהן הגדול, התפעל מיופיים והדרם, וביקש להיות כהן גדול. בא אצל שמאי ואמר לו: רצוני שתגיירני על מנת שאהיה כהן גדול. דחפו שמאי באמת הבניין שבידו, שהרי מי שלא נולד כהן – לא יוכל להיות כהן גדול. בא אותו הגוי לפני הלל ואמר לו: רצוני שתגיירני על מנת שאלבש את בגדי הכהן הגדול. קבלו הלל הזקן וגיירו. לימים הזדמנו שלוש הגרים הללו למקום אחד, אמרו: "קפדנותו של שמאי בקשה לטורדנו מן העולם, ענוותנותו של הלל קרבנו תחת כנפי השכינה".

לכאורה יש לשאול, הרי הלכה פסוקה היא, שאם הגר אינו מוכן לקבל על עצמו את עול המצוות כולן, אסור לגיירו, והיאך גייר הלל את זה שהסכים לקיים את התורה שבכתב בלבד? ואיך גייר את זה שהסכים לקיים רק את מה שילמד על רגל אחת? ואיך גייר את זה שרצה להיות כהן גדול בניגוד להלכה? אלא שהלל הזקן הבחין בחכמתו, שכוונתם טובה ובאמת הם רוצים להידיבק באמונת ישראל ותורתו, אלא

שכיוון שעדיין לא הבינו את מלא משמעותה הם מתבטאים באופן מוטעה, אבל לאחר שיוסיפו ללמוד תורה יקבלו על עצמם את כל מצוות התורה, ולכן קיבלם (תוספות יבמות קט: ד"ה 'רעה'. בית יוסף סימן רס"ה, סעיף ב').

ולפי דרכינו יש לבאר הנהגתו המיוחדת של הלל כלפי הגרים, כי מובא בספר הגלגולים (פרק מ"ד) שהלל הזקן היה גלגולו של שלמה המלך. ובדרך רמז מש"ה ראשי תיבות: משה שלמה הלל. לכן היה מרבה לקרב ולגיייר גרים, כדי להמשיך את התיקון של הגלגול הקודם של שלמה המלך.

עוד יבואר בזה, הגמרא ביומא (לה:): אומרת: "תנו רבנן: עני ועשיר ורשע באין לדין. לעני אומרים לו: מפני מה לא עסקת בתורה? אם אומר: עני הייתי וטרוד במזונותי, אומרים לו: כלום עני היית יותר מהלל? אמרו עליו על הלל הזקן שבכל יום ויום היה עושה ומשתכר בטרעפיק (וראו לציין לדברי הגמרא בכתובות סד. "מאי טרעפיקין? אמר רב ששת: אסתירא. וכמה אסתירא? פלגא דזוזא"). חציו היה נותן לשומר בית המדרש וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו (בדרך כלל מציינים במעשה זה שעבודתו של הלל הזקן היתה בחטיבת עצים, הגמרא איננה מציינת במה היה מתעסק הלל הזקן, אולם הרמב"ם בפירוש המשניות למסכת אבות פרק ד' משנה ו' כתב: "וכבר ידעת כי הלל הזקן היה חוטב, והיה חוטב עצים ולומד לפני שמעיה ואבטליון, והוא בתכלית העניות"). פעם אחת לא מצא להשתכר ולא הניחו שומר בית המדרש להיכנס, עלה ונתלה וישב על פי ארובה כדי שישמע דברי אלהים חיים מפי שמעיה ואבטליון. אמרו: אותו היום ערב שבת היה ותקופת טבת היתה וירד עליו שלג מן השמים, כשעלה עמוד השחר אמר לו שמעיה לאבטליון: אבטליון אחי, בכל יום הבית מאיר והיום אפל שמא יום המעונן הוא?! הציצו עיניהן וראו דמות אדם בארובה, עלו ומצאו עליו רום שלש אמות שלג. פרקוהו והרחיצוהו וסיכוהו והושיבוהו כנגד המדורה, אמרו: ראוי זה לחלל עליו את השבת.

והנה לא מצינו במקום אחר שהיה צורך לשלם על כניסה לבית המדרש, ובפרט שאין לקחת שכר על לימוד תורה שבעל פה כנפסק בשו"ע (י"ד סימן רמ"ו סעיף ה'), והדבר הוא פלא. ובאמת כבר עמד על שאלה זו רבינו יוסף חיים ז"ע בספרו בן יהוידע ונדחק לפרש שהתשלום לא היה על לימוד התורה, אלא על החזקת המקום - החימום והאור.

כמו כן יש לדייק שהגמרא מזכירה כאן לשון נדירה והיא "עלה ונתלה וישב על פי ארובה כדי שישמע דברי אלהים חיים מפי שמעיה ואבטליון". ולא מצינו הרבה בחז"ל לשון זו של "דברי אלהים חיים".

אולם אם נאמר כי הלל הזקן היה גלגולו של שלמה המלך, הרי אצל שלמה המלך מצינו שלקח עשרות אלפי עובדים לבניית בית המקדש והמימון לבנייתו נעשה על ידי נתנית מיסים על עם ישראל.

שלמה המלך יכול היה לממן לבדו את בניית בית המקדש, שהרי היה עשיר גדול כפי שמובא בספה"ק חסד לאברהם (מעין ג', נהר כ"ב) בענין הממון הרב שיהיה בזמן ביאת המשיח וז"ל: ... ולחמדת ממון שחמדתם הנה הש"י נותן לכם ממון בלי שיעור, שכל כסף וזהב ואבנים טובים ומרגליות הנטבעים בים כל הימים, מושבע הים להביא אותם בים יפו תוך ג' ימים לטבעתם, וכל מה שנטבע מששת ימי בראשית עד זמן שלמה הכל הקיא ים יפו ליבשה ומשם נתעשר שלמה, ומה שנטבע מזמן שלמה עד זמן קיבוץ גליות הכל עתידה ים יפו להקיא אותם ליבשה, והמשיח יחלק אותם לכל צדיק וצדיק חלקו וכו'. עכ"ל.

וכיעוי' בספר מדרש תלפיות (ענף חורבן) את כמות הזהב המרובה שהיתה בבית המקדש לאלפים ולרבבות כיעוי'ש באריכות. ובוודאי המיסים לא כיסו אפילו לא מעט מכמות הזהב והכסף שהיה בבית המקדש הראשון, אולם בכל זאת שלמה המלך לקח מיסים מעם ישראל עבור בניית בית המקדש וזאת אך ורק כדי שיהיה לעם ישראל חלק בבניית בית המקדש. כמו אצל המשכן שכלל ישראל מימן את בנייתו בתרומותיו, כך בבניית בית המקדש - כל כלל ישראל מימן את בנייתו.

בא הלל הזקן גלגולו של שלמה המלך ומלמדנו, כי לא רק בבית המקדש יש צורך לממן כדי שיהיה לנו חלק בקדושתו, אלא גם במקדש מעט - בית המדרש, גם שם אם רוצה לזכות לשמוע "דברי אלהים חיים" צריך להיות מחובר אל קדושת בית המדרש, וזאת על ידי שמוציא ממונו עבור בית המדרש זוכה "לשמוע דברי אלהים חיים".

והנה מצינו נידון על השם "הלל" כיצד הוא נכתב, בבית יוסף (אבה"ע סי' קכ"ט) דן בשאלה איך לכתוב את השם הלל בגט, האם לכתוב הלל בלי יו"ד או הילל עם יו"ד. בתחילה הביא שמצא בשם יש מי שאומר שצריך לכתוב עם יו"ד, אלא שבחיבורו בדק הבית שכתב אחר כך ובו הגיה שוב את דבריו שבבית יוסף, דחה דעה זו. אך מעניין כי בשולחן ערוך (שם סעי' כח) פסק שיש לכתוב עם יו"ד. (ראה שם במפרשים מה שכתבו בענין בית שמואל, ביאור הגר"א).

ונראה לומר כי תוספת האות י' באה לתקן את שלמה המלך, שכן, מובא במדרש (שמ"ר ו, א): על שלמה כיצד? כשנתן הקב"ה תורה לישראל נתן בה מצות עשה ומצות לא תעשה ונתן למלך מקצת מצוות, שנאמר (שופטים י"ז, ט"ז) "לא ירבה לו סוסים וכסף וזהב וגו', ולא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו", עמד שלמה המלך והחכים על גזירתו של הקב"ה ואמר, למה אמר הקב"ה לא ירבה לו נשים לא בשביל שלא יסור לבבו?! אני ארבה ולבי לא יסור. אמרו רבותינו: באותה שעה עלתה יו"ד שב"רבה" ונשתתחה לפני הקב"ה ואמרה: ריבון העולמים, לא כך אמרת אין אות בטלה מן התורה לעולם? הרי שלמה עומד ומבטל אותי, ושמה היום יבטל אחת ולמחר אחרת עד שתבטל כל התורה כולה.

אמר לה הקב"ה: שלמה ואלף כיוצא בו יהיו בטלין וקוצה ממך איני מבטל.

ומנין שביטל אותה מן התורה וחזר לתורה? שנאמר (לך לך י"ז, ט"ו) "שְׂרִי אֲשַׁתְּךָ לֹא תִקְרָא אֶת שְׁמִי שְׂרִי כִי שְׂרָה שְׁמִי". והיכן חזר? (שלה י"ג, ט"ז) "ויקרא משה להושע בן נון יהושע".

ושלמה שהרהר לבטל אות מן התורה מה כתיב בו (משלי ל', א) "דְּבַרִי אֶגֱוֹר בִּן יָקָה הַמִּשָּׂא נָאִם הַגִּבֵּר לְאִיתִיאל לְאִיתִיאל וְאֶכְלֵ", "דברי אגור בן יקה" - שאיגר דברי תורה והקיאן. "נאם הגבר לאיתאל" דבר זה שאמר הקב"ה 'לא ירבה לו נשים' לא אמר לו אלא בשביל לא יסור לבבו, "לאיתאל" שאמר אתי אל "ואוכל" מה כתיב ביה? "ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו".

אמר רבי שמעון בר יוחאי: נוח לו לשלמה שיהא גורף ביבין, שלא נכתב עליו המקרא הזה.

ומבואר כי האות י' באה וקטרגה על שלמה המלך, נמצא כי שלמה המלך פגם באות י', ממילא הלל הזקן שבא לתקן את שלמה המלך, יש להוסיף לשמו את האות י' כדי לתקנה (ועי' בספר זהב שבא לגאון רבי שמעון גרינפלד ע"ה פרשת וראא שמבאר, מדוע באה דוקא האות י' לפני הקב"ה בטרוניה כי מוכרח היה שלמה המלך להיכשל כיון שעבר על אזהרת התורה כעין מה שמצינו אצל רבי ישמעאל שהוכרח להטות את הנר כי עבר על אזהרת חכמי ישראל).

קו השיעורים "להתענג בתענוגים"

0772618021